

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

sent með tölvupósti á: nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 3. febrúar 2022

Umsögn Landverndar um frumvarp til laga um breytingar á lögum nr. 70/2012 um loftslagsmál (aukinn metnaður, gagnsæi og aðhaldmál) 8. mál

Stjórn Landvernd hefur kynnt sér ofangreind áform og styður þau heilshugar eins og fram hefur komið í fyrri umsögnum Landverndar um breytingar á lögum um loftslagsmál¹. Stjórnin þakkar flutningsmönnum frumkvæðið sem þeir sýndu og styður frumvarpið.

Segja má að Ísland sé um tveimur áratugum á eftir mörgum grannþjóðunum í aðgerðum í loftslagsmálum. Á meðan þær byggðu upp stjórnsýslu, meðvitund og almenningsvilja í loftslagsmálum og drógu markvisst úr losun, gerðu Íslendingar lítið annað en að auka sína losun. Aðgerðaáætlunin 2018 var skýr viðsnúningur frá þessu stefnuleysi og allt lítur nú til betri vegar. Þó hefur samdráttur í losun eingöngu verið 8% í flokkum sem eru á beinni ábyrgð íslenskra stjórnvalda miðað við árið 2005. Þetta er lítið skref í rétta átt þegar aðeins 8 ár eru til stefnu til að ná markmiðinu árið 2030 um 55% eins og ríkisstjórnin hefur samþykkt, eða 70% minni losun eins og lagt er til í frumvarpinu. Tími til aðgerða er stuttur vegna þess að við hófum vegferðina mun seinna en nágrannar okkar. Af þessum ástæðum þurfa aðgerðir okkar að vera mun beittari, samstilltari og ákveðnari. Skýr lagarammi er grundvallarforsenda fyrir þessu, og frumvarpið, yrði það samþykkt, mun auka líkurnar á því að markmið um samdrátt í losun náist.

Mjög mikilvægt er að lögfesta markmið um samdrátt. Með því sýna stjórnvöld að þeim sé alvara með yfirlýstum markmiðum sínum en með því aukast einnig líkur á að markmiðin lifi af stjórnarskipti og möguleikar almennings til aðhalds ef ríkisstjórnir standa ekki við markmiðin. Ef umhverfis- og samgöngunefnd fellst ekki á það metnaðarfulla markmið sem hér er sett fram um 70% samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda ætti hún hið minnsta að leggja til að Alþingi lögfesti yfirlýst markmið ríkisstjórnarinnar um 55% samdrátt.

Áriðandi er að breytingar sem varða aðgerðaáætlun í loftslagsmálum nái fram að ganga þannig að stjórnvöld séu skyldug til þess að leggja fram öll gögn sem liggja til grundvallar áætluninni en þessu hefur verið ábótavant hingað til. Aðhald og skynsamleg umræða er ekki möguleg ef gögn um forsendur og mat á áhrifum aðgerða eru ekki aðgengilegar.

¹ <https://www.althingi.is/altext/erindi/151/151-257.pdf>
<https://landvernd.is/umgjord-loftslagsmala-a-islandi-veik/>

Stjórn Landverndar telur einnig að þær breytingar sem lagðar eru til um loftslagsráð séu til mikilla bóta og eru í raun afar mikilvægar til þess að tryggja árangur í loftslagsmálum. Án virks aðhalds sjálfstæðs loftslagsráðs eru litlar líkur á að viðunandi árangur náist.

Í þessu samhengi er mikilvægt að hafa í huga að samsetning loftslagsráðs hér á landi er önnur en hjá sumum grannþjóðum okkar. Til dæmis má vísa á loftslagsráð Danmerkur: <https://klimaraadet.dk/>. Þar er lögð áhersla á að ráðið sé óháð ráð sérfræðinga en ekki ráð tengt hagsmunaaðilum. Þetta er gert svo ráðið geti lagt óháð mat á aðgerðir en sé ekki bundið við múla sértækra hagsmuna. Í núgildandi lögum á Íslandi er gert ráð fyrir að hagsmunaaðilar eigi aðild að ráðinu og það hindrar möguleika ráðsins að mynda sér óháða skoðun á aðgerðaáætlunum framtíðarinnar og leggja fram eigin hugmyndir um aðgerðir.

Stjórn Landverndar styður tillögu um lofslagsvettvang atvinnulífsins, háskólasamfélagsins, sveitarfélaga og umhverfisverndarsamtaka auk annarra fulltrúa sem nauðsynlegt er talið að eigi sæti á hverjum tíma. Á þessu vettvangi geta nýjar hugmyndir fæðst um aðgerðir og auka má gagnkvæman skilning á ólíkum viðhorfum og áhyggjum ólíkra aðila í samfélaginu.

Stjórn Landverndar hvetur umhverfis- og samgöngunefnd til þess að veita frumvarpi þessu brautargengi.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri